

משפחה חדשה

הארגון לקידום זכויות המשפחה

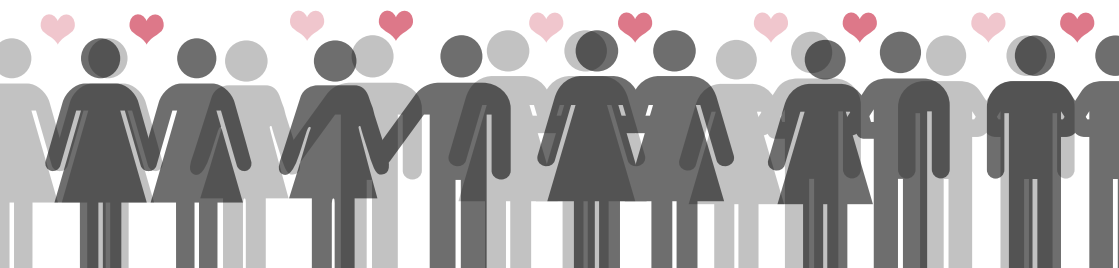
www.newfamily.org.il

טלפון: 03-5660504

המדריך לזוגיות ותעודת הזוגיות

זכויות ממון, זכויות הוריות, זכויות
כלכליות וחברתיות, זכויות ירושה ועוד

**מסדרת מדריכי
ארגון משפחה חדשה**

דברי הקדמה

אל קוראינו הנכבדים:

ארגון משפחה חדשה, הוא הארגון היחיד הפועל מתוך אסטרטגיה המבקשת למצוא פתרון לכל בעיה משפטית בתחום חיי המשפחה שלנו.

כארגון חברתי לזכויות אדם, מטרתנו היא להנחיל את רעיונותינו בחברה, להשפיע עליה ובד בבד אנו שואפים להעניק שירותים המיישמים את הרעיונות הלכה למעשה.

ארגון משפחה חדשה, בלט השנה בפעילותו גם ברמה הבינלאומית ותעודת הזוגיות שלנו, זכתה בפרס הבינלאומי היוקרתי מטעם "מכון הילדברנט" על היותה המוצר המשפטי הנבחר לשנת 2010. אודות התעודה ויתרונותיה, תוכלו לקרוא במדריך זה.

תודתי נתונה לכל העוסקים במלאכה, לתומכים ולתורמים. הודות להם, אנו יכולים להוביל את השיוני החברתי, למען זכויות המשפחה בישראל. תודות מיוחדות לקרן החדשה לישראל, לקרן NCJW, לקרן גולדמן, לקרן לוי לאסן ולכל הגופים המוסדות, בתי העסק והאנשים המסורים המהווים אבן יסוד לפעילותו של ארגון משפחה חדשה.

אירית רוזנבלום
מייסדת ומנכ"ל

אנו שמחים להגיש לכם את המדריך ה-17 בסדרת מדריכי משפחה חדשה, סדרת מדריכים לענייני המשפחה, העוסקת במגוון הזכויות והחובות המאפיינות את התא המשפחתי בישראל. הפעם בחרנו לעסוק בעניין הבסיסי ביותר המהווה את ראשיתו של התא המשפחתי, הזוגיות, גם אם מובנת היא מאליה, מסתבר שאין היא עניין כה פשוט. במדריך הנוכחי ביקשנו לסקור עבורכם ולהדגיש את הנושאים המרכזיים המעסיקים כל בני זוג החיים יחד.

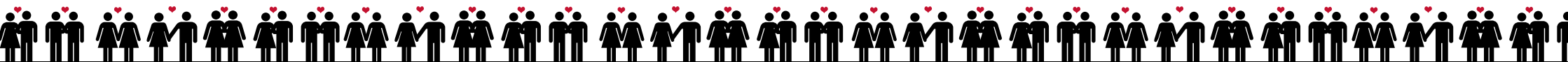
במהלך שנות עבודתנו הרבות, למדנו לאתר את מרכז הכובד והעניינים החשובים לנו ביותר במסגרת משפחתנו הגרעינית, במדריך זה השתדלנו להמחיש את הדברים בדרך של הסבר נגיש וקריא לציבור הרחב, המבקש להרחיב את ידיעותיו ולדרוש לעצמו את הבירור הנכון.

סדרת המדריכים של ארגון משפחה חדשה, היא פרי מצטבר של ניסיון ומומחיות ייחודיים, שיש רק לנו, כאנשי מקצוע, שבאים במגע עם מאות אלפי משפחות בישראל הנתקלות בקשיים להיווסד או להתקיים, בין אם מדובר בקושי טכני ובירוקרטי ובין אם מדובר בקושי מהותי. קושי הוא קושי והוא מעיק וגורם סבל מיותר.

כתיבה: עו"ד אירית רוזנבלום
עו"ד דפנה כהן-סטאו
עו"ד אביטל ישר רוזנאי
עו"ד גילי ורון
עריכה: אירית רוזנבלום
סיני גז

הפקה: בת-חן גרינבלט
עיצוב: פרסום למל כהן

בכל האמור במדריך זה אין כדי לשמש תחליף לייעוץ כלשהו, קל וחומר לייעוץ משפטי © כל הזכויות שמורות לארגון משפחה חדשה (ע"ר)

"טקס נישואין הוא אירוע פרטי ואישי בניגוד לטקס סיום שהוא אירוע בו נואם מכובד אומר לאלפי תלמידים לבושים גלימות וכובעים זהים, ש-"להיות ייחודי" הוא המפתח להצלחה, המפתח להצלחתו של טקס נישואין הוא, שהוא חייב להיות ייחודי ואישי".
אירית רוזנבלום

אי. זוגי

תעודת הזוגיות ותצהיר הזוגיות

מאת: עו"ד אירית רוזנבלום

טבעת, שמלת כלה, בגדי חתן. גם אם נרצה להיות הכי ציניים בעולם, לחפצים הללו יש משמעות בחיים שלנו, הם אומרים לנו משהו. הם מסמלים ומסמנים לנו מצב בחיים. הם חלק מטקס אשר מכריז ברבים על יצירת קשר בין שני אנשים. לטקס, מעצם הגדרתו, יש משמעות בחיי התרבות האנושית. טקס הוא אירוע בעל ערך חברתי - תרבותי כמעט כמו אוויר לנשימה, במהלך שעות הפעילות שלנו אנו ממלאים את שגרת יומנו באינספור טקסים, המלווים אותנו מהנץ החמה ועד לשקיעתה. החל מליגמת כוס הקפה של הבוקר המתנהלת בטקסיות מסוימת ועד מי שמלווים את שנתם בתפילה, הכול טקסים. פעולה הופכת לטקס אם היא מכילה שלושה מרכיבים: הפעולה מסמלת דבר מה, כמו מעבר מקודש לחול, מיום ללילה מעבדות לחירות. הפעולה מבוצעת בידי אדם, נוכחותו של האדם בטקס מתחייבת, כי הוא הגורם המגשר בין הסמל המופשט למעשה המוחשי. הפעולה חוזרת על עצמה תמיד באותן נסיבות, גם אם הן חד פעמיות (ברית מילה) וגם אם הן חוזרות ונשנות (מסיבת יום הולדת).

עד כאן הכול נראה פשוט, אולם מה קורה לו לאדם המשתוקק להיות שותף בטקס, אך זה נמנע ממנו? עד כמה אנחנו אוהבים טקסים והם חשובים לנו, למדנו מעצם נוכחותם בחיינו, נוכחות שמעולם לא פגה.

לאורך השנים חיפשו בני האדם סימנים וסמלים על מנת לסמן את אהבתם, את זוגיותם ואת משפחתם. גם אם נבטל את הלחץ המשפחתי נדמה שיש לנו צורך רגשי-אישי לסמן את הקשר הזוגי ברבים. טבעת על האצבע היא רק חלק מכך, למעשה מדובר באלמנטים שהם אומנם סמליים אך הם

מהותיים לא פחות מכך: שינוי שם המשפחה הוא אחד מהסימנים שטומן בחובו את המשמעות של שינוי סמלי, אך מהותי. שינוי זהותו של אדם מרגע שנכנס לקשר זוגי. כך יוצרים שני בני אדם אי של זוגיות. אי זוגי. שעל אף משחק המילים, מבהיר, כי השניים הם פרטים היוצרים יחד תא, אי, אם תרצו, משלהם.

ברבות השנים הלך התהליך הזוגי והטבעי הזה דרך חתחתים לא פשוטה. ניסו למסגר אותו, לאלף אותו, לשלוט בו ולהגביל אותו בדרכים שונות. עצוב לומר, אך הניסיונות הללו להגביל את הזכות הבסיסית להקים משפחה, לכל אדם, ללא הבדל, עדיין שרירים וקיימים. חוקי רבנות עתיקים מגבילים היום את מי שרוצים לממש את זוגיותם ולחיות ביחד. חוקי מדינה מיושנים ואטומים אינם מאפשרים לכל אדם לממש את זכותו הבסיסית למשפחה, מי בגלל נטייה מינית, מי בגלל ביורוקרטיה אטומה ומי בגלל שלל סיבות שהקשר בינן ובין טובת האדם, מקריות לחלוטין.

אך בתוך התהליך הזה ניתן למצוא ניצוצות של תקווה. שופטים ליברלים אשר מאפשרים לפרטים לממש את זכותם, פתרונות משפטיים שמקלים על מי שבסך הכול בחרו לחיות את חייהם ולא מעט מאבקים עיקשים שכל מטרתם לאפשר יצירת קשר והקמת משפחה. כל אלה מראים שהרצון ב"טקס" הזה, בהכרה הזו, חשובים בצורה ברורה ועמוקה לאדם. אחרת לא היה נאבק ונלחם בעור שינוי על מנת לקחת חלק בחגיגת הזוגיות והמשפחה.

הצורך בטקס הזוגי הוא צורך של ממש, שיש לכבד אותו ולספק אותו. למדנו, שצורך שלא בא לידי סיפוק, הופך להיות נטל וגורם לנו כאב וסבל. לאף אחד אין מונופול על טקס כזה או אחר, טקס לפני היותו עניין תרבותי הוא סיפוק אישי. חלק מהשייכות

שלנו לקבוצה, למשפחה, היא התעטפות בסמלים ובניית טקסיות. **במשפחה חדשה** מצאו לצורך זה פיתרון יפה, חכם ונעים בצורה של תעודת זוגיות. התעודה היא מסמך אשר מאפשר לכם להצהיר ולהציג בריש גלי בפני המוסדות והרשויות על הזוגיות שלכם, מתוך גאווה ושמחה. מעבר להיות התעודה לכשעצמה הצהרה סמלית, היא מסמך משפטי חוקי ותקף המשקף את הזוגיות שלכם כפי שקיימת בספר החוקים של מדינת ישראל ועשרות מדינות נאורות בעולם. מזה למעלה מעשור התאימו עצמם עשרות חוקים, תקנות כללים והוראות ל"זוגיות המוכרת" (לרבות ידועים בציבור) כזו של שני בני זוג החיים יחד ומנהלים משק בית משותף, מתוך הכרה אישית והצהרה הדדית בלי שנרשמו לנישואין כלשהם. אותם חוקי מדינה, כללים והוראות מכירים באוחדים בתעודת הזוגיות של משפחה חדשה, כמי שזכאים לתנאים, זכויות וחובות של זוגות נשואים; במס הכנסה, ביטוח לאומי, ירושה, ביטוחים ופנסיה, משכנתאות, ארנונה, בית משפט ועוד.

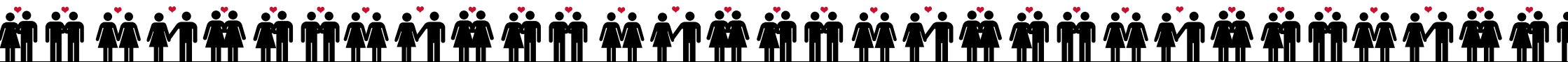
כשם שלטבעת הזוגית יש ערך סמלי עצום, היא מסמלת את השלם הבנוי מחלקיו, שלמות שאין לה התחלה ואין לה סוף, שלמות כזו הנוצרת משניים המתמזגים יחד לאחד שלם ומושלם יותר. כך גם מעתה מצטרפת לזוגיות שלכם תעודת הזוגיות, התעודה היא הכרה של עצמכם בפני עצמכם.

הזוגיות שלכם ושל כל אדם היא החופש שלכם לקיים אותה, להתגאות בה ולהכיר בה.

בישראל כ- 80,000 בני זוג, צעירים וותיקים, הבונים זוגיות חדשה מידי שנה, למעלה מ- 20,000 לא יינשאו בדרך כלשהי אף פעם, כלומר לא בנישואין דתיים ברבנות וגם לא בנישואין אזרחיים מחוץ לישראל ומשיכו לחיות יחד כבני זוג ללא רישום. כיום

אין אפשרות להינשא בנישואין אזרחיים בישראל, משום כך, למעלה מ 300,000 בני זוג שחשבו על נישואין ואף רצו בהם אינם יכולים להינשא, כי אינם עונים על דרישות הרבנות המסרבת להשיא אותם ומשאירה אותם "מחוץ למחנה". במדינות מערב אירופה היחס בין בני הזוג הנישאים באופן רשמי, לאלה החיים יחד ללא נישואין הוא 1 ל 10 כלומר, אחד מתוך עשרה זוגות החיים יחד, מתחתן באופן רשמי בנישואין דתיים או אזרחיים, בשעה שכל הזוגות האחרים חיים יחד כבני זוג ומולידים ילדים, מבלי להינשא כלל. בישראל, רוב הזוגות החיים יחד תחת קורת גג אחת, לא יודעים כלל שברגע שהם חיים יחד ומנהלים משק בית משותף, נוצרות ביניהם זכויות וחובות משפטיות, מערכת שלמה של חוקים בתחום הרכוש, המיסים, הזכויות הסוציאליות, זכויות הירושה, הפנסיה ועוד. חוקים המקנים להם זכויות משותפות ומטילים עליהם חובות משותפים. השפעת הזוגיות הזו כל כך משמעותית על תכנון חיינו, שאי ידיעתה יכולה לגרום לנו לעיתים נזק גדול. כך למשל, בני זוג החיים יחד ללא נישואין, גם אם הם זוג צעיר, או זוג שסיים מערכת יחסים קודמת בגירושין או פרידה הופכים לשותפים ברכוש וזכויותיהם האחד ברכושו של השני הן לעיתים יותר משמעותיות מאשר במצב בו היו נשואים. מערכת יחסים, שבה שולטת אי הידיעה על פני הידיעה היא מערכת יחסים שצריכה להדאיג אותנו. הדאגה עם זאת יכולה להיפתר בדרך קלה ונינוחה מבלי לגרום אי נעימות. במדריך זה נבאר זאת עבורכם.

קריאה מהנה!

”טוב לי להיות אני, טוב לך להיות אתה,
אך טוב יותר לנו להיות אנחנו.”

פאם בראון

מהי תעודת הזוגיות

מאת: עו"ד אירית רוזנבלום

חוקיות התעודה

התעודה מונפקת, בנוסף לתצהיר משפטי שנערך בכתב, בפני עורך דין. חתימתו וחותמתו של עורך הדין מוטבעת על התעודה עצמה ונותנת לה את התוקף המשפטי. התעודה היא הוכחת תצהיר ומשום כך, מעידה כי מי שנושא אותה, הצהיר על פי דין אודות זוגיותו. הצהרה זו מחייבת אותו בהתאם להוראות החוק בישראל.

מי זכאי לתעודה

בני זוג המנהלים אורח חיים זוגי, קבוע, במשק בית משותף, תחת קורת גג אחת. בהצהרתם מעידים בני הזוג כי אין להם משק בית משותף עם בן זוג אחר. אולם גם במידה ואחד מבני הזוג או שניהם נשואים באופן רשמי לבן זוג אחר, הם יוכלו להצהיר הצהרה זו. זאת רק אם אינם חיים בפועל, למעלה משנה לפחות, עם בני הזוג להם הם נשואים באופן רשמי. לעיתים אישה או גבר אינם מצליחים לנתק את נישואיהם מסיבות כלשהן ונכבלים שנים רבות

כנדרש בחוק ועל בסיס הצהרתם זו, תונפק להם תעודת הזוגיות במשרדי ארגון משפחה חדשה.

היכן אפשר להשתמש בתעודת הזוגיות

התעודה טובה להצגה בפני מוסדות ציבוריים ורשויות מקומיות המבקשות לברר את מהות היחסים בין בני זוג לצורך מתן/קבלת שירותים, כגון:

- ביטוח לאומי לקבלת כל הזכויות הנובעות מחיי זוגיות כידועים בציבור
- משרד הרישוי לשם העברת זכויות בעלות ברכב בין בני זוג
- רשויות מקומיות הדורשות הוכחת חיי זוגיות לשם קבלת שירותים מוניציפאליים כגון, ארנונה, חנייה ועוד
- רשות הדואר לצורך נטילת דברי דואר, שירותי הרווחה, שירותי הביטחון, קרנות הפנסיה, בתי המשפט, משרד הפנים, משרד השיכון, בנקים, מוסדות אקדמיים ועוד
- מדינות רבות בעולם מכירות כיום בתעודת הזוגיות של משפחה חדשה – התעודה מונפקת גם באנגלית לשימוש בינלאומי.

בני הזוג להמציא מסמכים אישיים (דת, אזרחות, כוונה לחיות יחד) המעידים על זכאותם להינשא. תעודת הזוגיות באה לאשר את הקיים ולתת תוקף להצהרתם של בני הזוג, כי הם אכן זוג. הם אינם מצהירים על מנת לקבל הסכמה לנישואיהם אלא לאשר את הקיים, את הקשר ביניהם שהם עצמם יצרו ובנו יחד.

תעודת הזוגיות, מאפשרת לבני הזוג גם לשמור על פרטיותם וגם לזכות בהכרה פומבית בזוגיותם.

כיצד שומרת התעודה על פרטיותכם

התעודה, המהווה הוכחה משפטית להצהרת הקשר בין בני הזוג, פוטרת אותם מן הצורך להציג הוכחות נוספות אודות הקשר ביניהם, כך הם יהיו פטורים מן הצורך להציג את הסכם הממון שנערך ביניהם או הסכם לחיים משותפים. כידוע, הסכמים שנערכו בין בני הזוג הם עניינם הפרטי בלבד והצורך להציג אותם, הוא חדירה לפרטיותם, לכן, התעודה מונעת מהם את החשיפה הבלתי רצויה הזו ומונעת מהם את הפגיעה בצנעת הפרט שלהם.

תצהיר הזוגיות והנפקת התעודה

ארגון משפחה חדשה, המונהג על ידי צוות עו"ד מומחים בתחום דיני המשפחה בישראל, הוא הארגון המוביל בארץ בתחום זכויות המשפחה ומטפל בלמעלה מ-17,000 בני זוג בשנה.

ארגון משפחה חדשה, שם לו למטרה לקדם את נושא ההכרה בזכויות הידועים בציבור, לפיכך הוא הארגון היחיד שמנפיק תעודת זוגיות פרטיות ואישיות לכל הזוגות. בני זוג המעוניינים להנפיק תעודת זוגיות נדרשים להצהיר אודות חייהם הזוגיים

תעודת הזוגיות היא כרטיס אישי המציין כי האדם הנושא אותה חי בזוגיות. התעודה היא הפתרון האזרחי היחיד לנישואין בישראל. החוק בישראל מכיר בבני זוג החיים יחד תחת קורת גג אחד ומנהלים משק בית משותף ומעניק להם זכויות שוות לבני זוג נשואים. הנושא תעודת זוגיות הוא מי שהצהיר, הצהרה רשמית, שהינו חי עם בן או בת זוג ומנהל עמו משק בית משותף. התעודה עונה על דרישת המחוקק לצורך הכרה בזוגיות משום שהיא מספקת את ההוכחה הנדרשת בחוק, לזוגיות. תעודת הזוגיות מוענקת לבני זוג על בסיס הצהרתם על חיי זוגיותם גם ללא עריכת טקס דתי או נישואין אזרחיים בחו"ל. יש לציין כי התעודה מתאימה גם למי שערך טקס דתי כלשהו כולל טקס ברבנות. היא איננה נוגדת את הטקס הדתי או מבטלת אותו.

התעודה, המונפקת באופן בלעדי על ידי ארגון משפחה חדשה, מעוצבת ככרטיס אישי הנושא על גבו את פרטי זהותו של האדם המחזיק בתעודה, את תמונתו ואת פרטי זהות בן/בת הזוג. התעודה מעידה על כך שבני הזוג הנושאים אותה, חיים בזוגיות קבועה וזכאים לזכויות שוות לבני זוג נשואים. הנושאים תעודת זוגיות עושים כן, על מנת להציג אותה בפני כל מי שמבקש מהם הוכחה, כי הם חיים עם בן או בת זוג ולמעשה אינם רווקים.

במה נבדלת התעודה מתעודת נישואין

תעודת הזוגיות, היא תעודה שכל מהותה היא, הכרה אישית ופרטית של בני הזוג בזוגיות של עצמם. על מנת לשאת אותה, הם אינם צריכים לתת הסברים ונימוקים לזוגיות שלהם ובודאי שלא להוכיח את כשרותה. זאת, בניגוד לנישואין, שם מתבקשים

"כשאמרו לעשיר שבנו נדיב
ממנו, הוא ענה - לו יש אבא
עשיר, ואילו לי אין".
פתגם צרפתי עממי

הסכם ממון

העיקרון העומד בבסיס השיתוף הרכושי בין בני זוג, מבוסס על המציאות החברתית שבה חיי המשפחה מתאפיינים, במקרים רבים, בחלוקת תפקידים שבה כל אחד מבני הזוג תורם לרווחת המשפחה הן באמצעות עבודה מחוץ לבית, והן בשיתוף ובמאמץ של גידול הילדים והשקעה נרחבת בטיפוח התא המשפחתי, לעיתים, מתוך ויתור מסוים על קריירה מחוץ לבית.

הרעיון המבוסס על השיתוף הרכושי, נובע משיקולי הגינות ושוויון המחייבים משטר משפטי שייתן ביטוי לתרומתם של שני בני הזוג בתפקידיהם השונים - לרווחת וטובת התא המשפחתי כולו.

הסכם ממון - מיתוסים נפוצים "הסכם ממון נועד לעשירים בלבד"

כלל לא. מרבית הזוגות מתחילים את חיי הזוגיות כאשר ברשותם רכוש צנוע למדי.

עריכת הסכם ממון חשובה על מנת לקבוע הסדרים והסכמות לגבי רכוש אשר ייצבר בעתיד ובמהלך חייהם המשותפים של בני הזוג. כמובן שמרכז הכובד של ההסכם הנו ענייני רכוש וההסדרים הפיננסיים, אך גם היבטים נוספים הנוגעים באופן טבעי לחיי זוגיות כמו: ילדים משותפים, פרידה ואף התנהלות במצב בריאותי לקוי אליו יקלע חלילה אחד מבני הזוג בעתיד, יכולים, ואף חשוב, כי יבואו לידי ביטוי בהסכם.

מטרתו של ההסכם למעשה "לצלם" מצב קיים בהווה ולצפות את פני העתיד, בכל הנוגע לענייני הממון וניהול משק הבית המשותף.

רוני ונועה הם זוג צעיר לא ממש עשיר ולא ממש חומרי. הם חושבים שהסכם ממון הוא לא בשבילם, ממילא יש להם מעט כסף ואם ירצו לרכוש דירה הם יוכלו לעשות זאת רק בעזרת ירושה בעתיד. במקביל לחייו הנעימים עם נועה, רוני החליט לבנות עסק חדש עם חברו מהצבא, הם כבר גייסו את התקציב ההתחלתי, יש להם תוכנית עסקית ומחר הם הולכים לרשום את העסק שלהם אצל עורך דין. אז כיצד זה שהמשפחה של רוני ונועה, שהיא באמת ה"עסק" החשוב ביותר בחיים, שיש להם תוכניות להגדילו, להרחיבו ולהוסיף בו חברים, לא נראה בעיניהם כדבר שצריך להתארגן לגביו על בסיס הסכמות הדדיות, כמו: מה ייתן כל אחד מהם על מנת לבנות ולחזק את הקשר, מה יקרה כשרוני יצליח בעסק, האם גם נועה שותפה? האם רוני ניסה לברר מה הציפיות של נועה מהעסק שלו? במקום לצבור את המועקות הללו, עדיף לדבר עליהן כאן ועכשיו ולפנות את הדרך לרומנטיקה נטו- אז מדוע שלא תחשבו על זה. הסכם ממון הוא הסכם בונה וצופה פני העתיד.

מהו הסכם ממון?

הסכם ממון או הסכם לחיים משותפים, זהו חוזה הנערך בין בני הזוג ובו מוסדרים כל ענייני הרכוש ביניהם, בהתאם לצורכיהם, רצונם, השקפת עולמם ונסיבות חייהם.

במסגרת ההסדר, קובעים בני הזוג מה מרכושם (זה אשר נצבר עד כה וזה אשר ייצבר במהלך חייהם המשותפים) יהיה אישי, ומה מתוך הרכוש יהפוך למשותף - כך שבמקרה של פרידה, יחולק ביניהם.

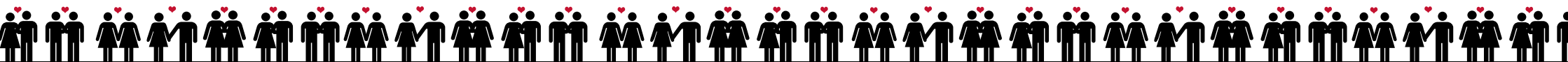
בראשית שנת 2010 עת הוכתרה כמוצר המשפטי המוביל של השנה וזיכתה את ממצאיה בפרס היוקרתי הבינלאומי מטעם מכון הילדברנט המרכז הלאומי האמריקני לחינוך ומידע משפטי בחסות אוניברסיטת וושינגטון.

תעודת הזוגיות היא פרי המצאה ישראלי והיא רשומה ומוכרת וחלים לגביה הוראות ודיני זכויות היוצרים ●

בקשר נישואין מבלי יכולת לצאת ממנו, במקרים הללו, כאשר אדם נשוי חי עם בן או בת זוג אחרים ללא נישואין, יוכל אף הוא לשאת תעודת זוגיות.

מעמדה של התעודה בעולם

רבות ממדינות המערב מכירות בתעודת הזוגיות של ארגון משפחה חדשה כמסמך חוקי, המעיד על זוגיות. את תהילתה הבינלאומית רכשה התעודה

"ראה הוזהרת: אדם וממונו אינם יכולים להישאר יחדיו לנצח. או שהממון נלקח מהאדם, או שהאדם נלקח מהממון".

רבי נחמן מברסלב

מועד החתימה, הוא פורמאלי ונוגע לדרך בה יש לאשר אותו. על פי החוק, הסכם ממון בין בני זוג העומדים להינשא, חייב להיחתם בפני נטריון או רושם הנישואין או בית משפט לענייני משפחה ואילו הסכם ממון אשר נחתם לאחר מועד החתונה, חייב לקבל את אישורו של שופט בית המשפט לענייני משפחה.

במידה ובני זוג ידועים בציבור, שאינם מתכוונים להינשא בדרך כלשהי, עורכים ביניהם הסכם ממון, די בחתימה על ההסכם על מנת שיחייב ביניהם, גם ללא אישור בית משפט לענייני משפחה או נטריון. עם זאת, במידה וירצו בכך, הם יוכלו לאשר אותו בפני נטריון או בבית משפט לענייני משפחה, רק כדי להיות מן המהדרין.

מאחר והחיים הם דינאמיים, הנסיבות משתנות וייתכן שאיתן גם ההשקפות והרצונות, חתימה על הסכם ממון איננה בבחינת סוף פסוק.

במידה ובני הזוג ירצו בעתיד לשנות חלקים מסוימים מההסכם או את ההסכם כולו, הם יוכלו לעשות זאת (כמובן כל עוד השינוי נעשה בהסכמה משותפת). אך יהיו חייבים לאשר את ההסכם המתוקן באותו אופן בו אישרו את ההסכם המקורי, בהתאם לאותם הכללים.

את ההסדר המתאים לנו, כאנשים בוגרים והגיוניים, נעדיף לקחת את גורלנו בידנו. אין טעם להמתין להכרעת בית המשפט, אשר יצטרך להסיק את מסקנותיו על סמך ראיות, כאלה או אחרות, אשר יוצגו בפניו ולא תמיד תתאמנה לצפיותינו ורצוננו, משום שכאשר יכולנו לשלוט במצב לא עשינו זאת.

"אנחנו מסתדרים טוב מאוד בלי הסכם"

מצוין. אנו מקווים ומאחלים כי כך גם ימשיך לקרות בעתיד, אך הסטטיסטיקה וניסיון החיים מלמדים אחרת, לצערנו.

התייחסו לעריכת ההסכם כחוויה משותפת של שני אנשים שחפצים לבנות יחד משפחה משגשגת ויציבה, שניים המדברים על הכול, שותפים מלאים שבונים יחד קשר איתן מבלי להעיק האחד על השני, מבלי להסתיר כוונות ותוכניות. בדיוק כפי שהייתם בונים שותפות עם חבר או שותף. כמו כל שותפות, אנחנו מחזקים אותה, על מנת שתשרוד ותפרח יותר ויותר. אפשר כמובן לראות בהסכם גם מעין "תעודת ביטוח". ההסכם נועד להבטיח כי גם במקרה של פרידה, כאשר הרוחות הנושבות ביניכם כבר אינן רומנטיות במיוחד, המחלוקות הקשות ינוטרלו או לפחות ימוזערו, משום שהדברים כבר יהיו ברורים וידועים מראש.

"הסכם ממון צריך להיערך לפני החתונה"

לא דווקא. נהוג לחשוב כי אם הסכם ממון לא נחתם לפני החתונה, אין טעם בעריכתו כלל, אך לא כך הדבר. על הסכם ממון יכולים לחתום זוגות העומדים להינשא וכן זוגות נשואים. ההבדל העיקרי לעניין

והבעלויות ברכוש שיש לבני הזוג לפני הנישואין. רכוש זה, ייחשב כרכושם האישי עד מועד הנישואין והוא ייחשב ככזה, אלא אם יחליטו אחרת. בהמשך קובע החוק, שיעשה שיתוף בכלל הרכוש אשר ייצבר על ידי כל אחד מבני הזוג ושניהם יחד, מיום החתונה ואילך (למעט מתנות וירושות אשר ניתנות לאחד מבני הזוג ונחשבות כרכושו הנפרד).

כאשר נחתם ההסכם על פי חוק, הוא גובר על הוראות חוק יחסי ממון וכך יכולים בני הזוג לקבוע לעצמם ובעצמם את ההסדרים המועדפים להם ומותאמים להם בלבד.

עריכת הסכם חשובה אף יותר במקרה של בני זוג ידועים בציבור, או בני זוג שנישאו בנישואין שאינם על פי ההלכה היהודית, מאחר וחוק יחסי ממון אינו חל עליהם.

במצב בו לא נערכו נישואין רשמיים קיים הסדר אחר, הסדר המכונה בשפה המקצועית "חזקת השיתוף". חזקה זו קובעת שכל הרכוש אשר נצבר על ידי בני הזוג במהלך חייהם המשותפים ואפילו רכוש שנצבר לפני כן, הופך לרכושם המשותף של בני הזוג באופן שווה. חשוב להדגיש, כי חזקת השיתוף קובעת רמת שיתוף גבוהה יותר מרמת השיתוף הנהוגה לגבי בני זוג נשואים.

כך עלול לקרות, כי במקרה של פרידה, אחד מבני הזוג, יוכל לטעון שהוא שותף מלא ברכוש ולכן זכאי למחציתו ובן הזוג האחר, ידרוש הפרדה מוחלטת של הרכוש מבלי לחלוק אותו עם בן זוגו. לכל אחד מבני הזוג עשויים להיות אינטרסים שונים ומנוגדים וכך יכולה להתפתח לה מהומת עולם אשר תוביל למאבקים ארוכים ומכוערים בבית משפט.

כאשר יש בידינו את החופש לקבוע בעבור עצמנו

"הסכם ממון מהווה מכשול רומנטי ומכניס מתחים מיותרים לקשר"

רבים סבורים שניסוח הסכם ממון, בתחילת מערכת היחסים והקשר הזוגי, הוא מקור לוויכוחים, מריבות ובאופן כללי עשוי להוביל לפגיעה במערכת היחסים, מתוך מחשבה מוטעית כי אחד מבני הזוג להסכם הנו "חלש" יותר ועל כן בהכרח ייפגע.

כמובן שמצב זה איננו הכרחי, אם יוצאים מנקודת הנחה שעורכים הסכם במשותף כששני בני הזוג שותפים ונוטלים חלק פעיל בציפיות ובהבנות ומגיעים יחד להחלטות ולהסכמות אשר תקבענה את צורתו ותוכנו של ההסכם. הנחת היסוד היא שאת ההסכם עורכים לבני אדם שיש להם חיים אישיים ופרטיים ורצונות משלהם ומתאימים אותו לצורכיהם. ההסכם לא נעשה בכפייה ואיננו מוכתב מלמעלה. דווקא באמצעות ליבון הנושאים, תיאום ציפיות והעלאת הדברים על הכתב, עשוי ההסכם להוות צעד בונה אמון וביטחון, אשר ישמש בסיס לחיי זוגיות כנה וארוכת טווח.

"הסכם ממון מיותר, ממילא יש חוק"

לא מדויק. הסדר איזון המשאבים, שקובע את חלוקת כלל הרכוש של בני הזוג, יחד ולחוד, מבוסס על מה שנקבע בחוק יחסי ממון משנת 1973. החוק מתייחס רק לבני זוג שנישאו לאחר ה-1 בינואר 1974 שהם כיום כבר למעלה מ-50% מבני הזוג הנשואים.

החוק חל על בני זוג אשר נישאו כדת משה וישראל ע"י הרבנות בלבד ועל בני זוג אשר נישאו בנישואין אזרחיים מחוץ לישראל.

חוק יחסי ממון קובע שיש להפריד את הזכויות

"לפגוש, להכיר, לאהוב ולהיפרד - זהו הסיפור
הדואב של רבים מאיתנו, של כל לב ולב".

מרי קולרידג'

זכויות ירושה

או הסכם חיים משותפים, חשוב לא פחות שיערכו
לעצמם צוואה, שתסדיר את ענייני הרכוש שלהם
על פי רצונם המוחלט והמלא.

זכות הירושה של בן זוג מאותו המין

בשנת 2004, לאחר מאבק ממושך, איפשר בית
משפט מחוזי לגבר הומוסקסואל לרשת את דירת
בן זוגו שנפטר, למרות שהמנוח לא ערך צוואה. עד
לפסק דין זה, פירשו בתי המשפט את חוק הירושה,
גם כשלא הייתה צוואה, כך שהזכות לרשת בן זוג
ללא נישואין ניתנה רק לבני זוג הטרוסקסואלים.

עם זאת, חוק הירושה לא תוקן כך שיחול על כל
סוגי "בני הזוג" באשר הם. על כן, רצוי כי במערכת
זוגית של בני זוג מאותו המין יערכו בני/בנות הזוג
צוואה מסודרת בה ינקבו באופן מפורש בשם בני
זוגם כיורשיהם.

כיצד תחולק ירושתו של אדם שאין לו בן זוג:

מי שיש לו ילדים: ירשו אותו ילדיו.

מי שאין לו ילדים: ירשו אותו נכדיו.

מי שאין לו ילדים ואין לו נכדים:
ירשו אותו הוריו ואחיו.

מי שאין לו ילדים, נכדים, הורים או אחים:
ירשו אותו אחייניו.

בהעדר קרובים: ירושת הנפטר תועבר למדינה.

חלוקת ירושה לפי הוראות הצוואה

צוואה היא הצהרה חוקית, בעלת מבנה משפטי
מיוחד אשר בה קובע אדם הוראות מפורשות כיצד

אם המנוח היה ערירי ולא השאיר קרובים:
המדינה יורשת את כל רכושו.

מי הוא בן זוגו של נפטר זכויות בן זוג נשוי

זכויות בן הזוג הנשוי לאדם שנפטר מצויינות בבירור
בחוק הירושה ולגביהן אין מחלוקת. אם השאיר אדם
צוואה ינהגו בהתאם לאמור בה ואם לא השאיר אז
יקבע החוק את החלוקה ובן זוג נשוי יש לו זכויות
עודפות כיורש כפי שהוסבר.

זכויות ירושה של ידועים בציבור

האם על מנת לקבל הכרה כבן/בת זוג חייבים להיות
נשואים כדת וכדין? התשובה היא לא. גם שולה,
מהדוגמה שהבאנו כאן, תוכל להיות מוכרת כבת
זוגו של ארנון לצורך חלוקת הירושה, וזאת משום
היותה ידועה בציבור שלו, לפני פטירתו.

"מהפכת הידועים בציבור", שהעניקה לבני זוג
החיים יחד מעמד משפחתי זהה לזה של זוגות
נשואים, מצאה את דרכה גם לחוק הירושה. על
פי חוק הירושה, בני זוג אשר חיים יחד כמשפחה,
תחת קורת גג אחת, מנהלים משק בית משותף
ובזמן הפטירה אף אחד מהם לא היה נשוי לאדם
אחר, זכאים לאותן זכויות בירושה כפי שקובע החוק,
כאילו היו נשואים.

החוק אינו מגדיר מהו משך הזמן שבו על בני זוג
להתגורר יחד, על מנת להיות מוכרים כידועים
בציבור לצורכי ירושה, וכל מקרה נבחן לפי נסיבותיו.
עם זאת, ככל שבני זוג מעוניינים יותר להבטיח את
זכויותיהם זה ברכושו של האחר גם במקרה של
פטירה, ועל אחת כמה וכמה אם ברצונם להבטיח
את זכויות ילדיהם, חשוב שיערכו ביניהם הסכם ממון

ירושה על פי הוראות החוק כשאין צוואה:

במקרה שבו אדם לא כתב ולא השאיר צוואה ממנה
ניתן ללמוד על רצונו ובקשתו לחלוקת רכושו בין
יורשיו, רכושו יחולק בין בן הזוג שלו שנותר בחיים
לבין קרובי משפחתו האחרים, מן הקרובים ביותר,
שהם הילדים ועד בני משפחה אחרים במידה ואין
ילדים. בכל מקרה תהיה החלוקה בהתאם למה
שקובע החוק.

חשוב לדעת:

ירושה על פי הוראות החוק מתקיימת רק אם הנפטר
לא ערך בחייו צוואה חוקית. אם הנפטר השאיר
אחריו צוואה שהכין על פי חוק בעוד מועד, תחולק
ירושתו בהתאם להוראות שהשאיר בצוואה.

חלוקת ירושה על פי חוק-כשאין צוואה זכות הירושה של בן זוג:

חוק הירושה מעניק לבן/בת הזוג זכויות ירושה
מיוחדות ומיוחדות. כך קובע החוק:

אם המנוח השאיר אחריו ילדים, נכדים או
הורים: זכות קדימה לבן הזוג אשר זכאי לרשת את
המכונת ומחצית מרכושו של המנוח שנפטר.

אם המנוח השאיר אחריו אחים, אחיינים או
סבים ולא היו לו ילדים: יזכה בן הזוג בשני שלישי
מהרכוש וכן בכל דירת המגורים, בתנאי שהתגורר
עם המנוח באותה דירה והיה נשוי לו לפחות שלוש
שנים לפני מועד הפטירה.

אם לא היו למנוח בעת מותו קרובי משפחה
כלשהם והיה לו בן זוג: יירש בן הזוג את כל
רכושו, מלוא העיזבון.

רונן ורותי התחתנו בשנת 1960. במהלך נישואיהם
נולדו להם שלושה ילדים, ומאוחר יותר חמישה
נכדים. בשנת 2010, לאחר 50 שנות נישואין
מאושרות, נפטרה רותי.

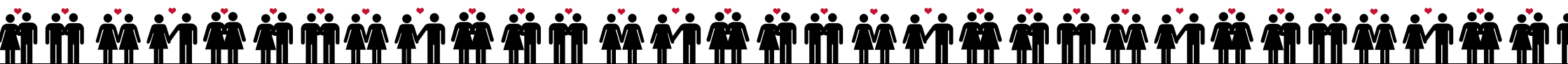
שולה וארנון הכירו בחוג פנויים-פנויות לגיל הזהב.
ארנון התאלמן לאחרונה, ואילו שולה התגרשה לפני
שנים רבות. בין השניים נרקמה ידידות אשר פרחת
לאהבה. ארנון ושולה החליטו לעבור להתגורר יחדיו
בדירתו של ארנון ולנהל חיים משותפים. למרבה
הצער, שנתיים לאחר שעברו להתגורר יחדיו, נפטר
ארנון.

גיא ומוטי חיו כבני זוג ידועים בציבור קרוב לארבעים
שנה. לאחר ארבעים שנות חיים משותפים בדירה
אחת, נפטר מוטי.

בשלושת המקרים המתוארים, חיו בני הזוג יחד
בטרם נפטר אחד מהם. האם זכויות הירושה של
רונן, אשר היה נשוי לרותי במשך 50 שנה זהות לאלו
של שולה, אשר חיה בזוגיות עם ארנון רק שנתיים?
האם מוטי מוכר כבן זוגו של גיא ויכול לרשת אותו?
האם אדם חייב להוריש את רכושו לבן זוגו או שהוא
יכול לצוות להעביר את כל רכושו לילדיו? בפרק זה
נבחן כיצד משפיעה הזוגיות על זכויות ברכוש אשר
משאיר אחריו אדם שנפטר.

על פי חוק הירושה, החוק במדינת ישראל שעוסק
בירושות ובצוואות, אדם יכול להוריש את רכושו
בשתי דרכים:

ירושה על פי הוראות צוואה: כאשר אדם
משאיר אחריו צוואה בה הוא מצוין את זהות יורשיו
וקובע כיצד יחולק ביניהם הרכוש, המכונה בשפה
המקצועית עיזבון.

"הקשר הקושר את משפחתך האמיתית
אינו קשר של דם, אלא של כבוד וחדווה
איש בחיי רעהו".

ריצ'ארד באד

אפשרות אחרת שקיימת למצווה, היא לתת הרשאה להוריו, למצוא בן או בת זוג שתהיה "אם או אב מיועד/ת", לילדיו לאחר מותו. ילדים אלו יהיו ילדיו הביולוגיים של המנוח/ה ונכדים ביולוגיים להוריו.

השימוש בחומר הגנטי אינו מוסדר בחוק בישראל כמו גם במדינות אחרות בעולם. יחד עם זאת, ישראל היא כנראה המדינה הראשונה בעולם שהתייחסה לנושא בהנחיות מפורטות וברורות, שהוציא היועץ המשפטי לממשלה בחודש אוקטובר 2003.

ההנחיות מסדירות את הטיפול בבקשות של נטילת זרע לאחר המוות, ושימוש בזרע לצורך הולדת ילדים של אדם שנפטר לאחר מותו. ההנחיות אינן מהוות חוק או פסיקה מחייבת, אלא משקפות את עמדת המדינה, כיצד יש להתייחס לבקשות שתוגשנה לבתי המשפט בעניין שימוש בזרע של אדם שנפטר.

שימוש בזרע של נפטר על ידי בת זוג על פי הנחיות היועץ המשפטי לממשלה, אפשרי בעיקר ע"י מי שהייתה בת זוגו של הנפטר בחייו (אשתו או ידועה בציבור). שימוש בזרע ע"י הוריו של הנפטר איננו כל כך פשוט ועד כה רק **ארגון משפחה חדשה**, היה זה שזכה על ידי בית משפט במספר פרשיות בהן אושר השימוש בזרע של נפטר, על פי בקשת הורי הנפטר ואישה אשר רצתה להיות אם לילד שיוולד מזרעו של הנפטר ולגדל אותו כאם יחידנית (להבדיל מאם פונדקאית שאיננה מגדלת את הילד).

שימוש בביצית או עובר של נפטרת על ידי בן זוג הוא שונה בתכלית השינוי מבחינת הפרוצדורה הרפואית, אולם הוא זהה בעיקרון המשפטי והרגשי שלו. אמנם הקפאת ביציות של אישה לא יכולה להיעשות אלא בחייה בניגוד לזרע אותו ניתן ליטול גם לאחר המוות. עד לאחרונה התאפשרה הקפאת ביציות, רק לנשים שסבלו מבעיות פרייון או שנזקקו

לבנותיה. כיצד תוכל לעשות זאת?

הצוואה היא מסמך פשוט לביטול. ניתן לבטלה על ידי השמדתה או באמצעות עריכת צוואה חדשה. צוואה חדשה תמיד גוברת על צוואה קודמת.

אם אדם ביטל את צוואתו ולא ערך צוואה חדשה במקומה, רכושו יחולק על פי הוראות חוק הירושה. כך, במקרה של רינה – אם היא לא תערוך צוואה חדשה, מחצית מדירתה תועבר למשה ומחצית לבנותיה.

"צוואה ביולוגית" וזכויות בן הזוג בה

הרעיון של הצוואה הביולוגית נולד **בארגון משפחה חדשה**. מדובר בצוואה שלא עוסקת בחלוקת רכושו של הנפטר, או על האפוטרופסות על הילדים שלו, אלא על הקמת דור המשך לנפטר/ת מזרעו או ביציותיה או במקרה של בני זוג: עובריהם המוקפאים. הכוונה היא לחומר גנטי יוצר חיים שאפשר לצוות אותו לבן או בת הזוג או יורשיהם, לאחר מותם של הנפטרים.

בצוואתו הביולוגית כותב המצווה הוראות מעשיות: מה יעשה בחומר הגנטי שלו (זרע, ביצית, עוברים) במקרה שהוא ילך לעולמו: בת זוגו, תוכל לעבור טיפולי הפריה מהזרע ולהוליד לו ילדים וכך יקום לו דור המשך עם האישה שחלקה איתו את חייה לפני שהלך לעולמו; כי לו היה נותר בחיים, אותה אישה אכן הייתה יולדת את ילדיו בדרך טבעית.

במקרה והנפטרת אשה, אף היא יכולה להשאיר צוואה המתירה שימוש בביציות שהוצאו מרחמה לצורכי הקפאה ולא הספיקה להורות מהן משום שהלכה לעולמה בטרם עת.

לאחר פטירה. לדוגמה, אם ארנון ערך הסכם עם שולה בו התחייב להעביר לה את כל רכושו, אבל בצוואתו העביר את רכושו בשלמותו אל ילדיו, גוברת הצוואה על ההסכם והוראותיה קובעות.

כיצד עורכים צוואה?

על פי החוק ישנם ארבעה סוגי צוואות:

צוואה בכתב יד: צוואה שנערכת ונחתמת בכתב ידו של המצווה.

צוואה בכתב בפני עדים: צוואה הנחתמת בפני שני עדים אובייקטיבים אשר לא הם ולא בני זוגם עשויים ליהנות מרכושו של המצווה.

צוואה בפני רשות: אדם יכול להגיש צוואה כתובה או למסור את צוואתו בעל-פה בפני גופים המוגדרים בחוק: שופט, רשם של בית משפט, רשם לענייני ירושה, חבר בית-דין דתי או נוטריון.

צוואה בעל-פה בפני עדים: צוואה הנאמרת בפני שני עדים, ללא מסמך כתוב וללא חתימה. צוואה בעל פה תוכר רק אם נערכה במצב חירום, כאשר לא הייתה למנוח שום דרך להעלות את רצונו על הכתב. צוואה בעל-פה תבטל חודש ימים לאחר שחלפו הנסיבות שהצדיקו את עשייתה, במידה שהמצווה עודנו בחיים.

ביטול צוואה

משה ורינה חיו ביחד עשר שנים. במהלך חייהם המשותפים ערכה רינה צוואה בה הורשה למשה את דירתה לאחר פטירתה, אלא שלאחרונה הגיעה מערכת היחסים בין השניים לקיצה והם נפרדו. כעת מבקשת רינה לבטל את צוואתה ולהוריש את דירתה

הוא מצווה על יורשיו או אדם אחר (המכונה מנהל עיזבון) אותו הוא ממנה לשם כך, לחלק את רכושו. המצאת הצוואה נועדה לשקף את רצונו האמיתי של אדם לגבי מה יעשה ברכושו לאחר מותו, הצוואה היא מסמך אישי ופרטי אשר תוכנו לא צריך להיוודע לאיש לפני פטירתו של אדם. ניתן לשנות צוואה בכל עת, לכן צוואה מאוחרת תמיד גוברת על צוואה מוקדמת ובתנאי שנעשתה על פי חוק. צוואה תהיה בתוקף רק בתנאי שנערכה מתוך רצון חופשי של האדם המצווה ומבלי שהופעל עליו כל לחץ או כפייה.

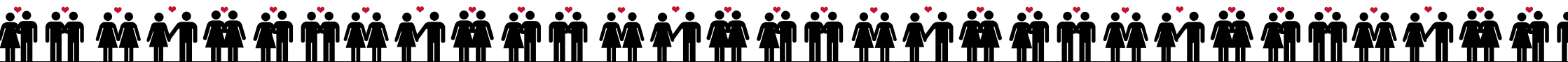
מה כוללת צוואה?

בצוואתו מורה אדם מה יעשה ברכושו לאחר פטירתו. צוואה יכולה להתייחס לכל רכושו של הנפטר: נכסי מקרקעין, נכסי מיטלטלין, כסף, עסקים, ניירות ערך ואפילו זכויות עתידיות כמו אופציות, תמלוגים, מוניטין ועוד.

חלוקת הרכוש

בצוואתו אדם חופשי לחלק את רכושו כרצונו והוא אינו כבול להוראות המפורטות בחוק. בצוואה ניתן גם "לגלגל" רכוש – לדוגמה לצוות את כל הרכוש לבן הזוג ולהורות שרק לאחר פטירתו של בן הזוג הירוש יועבר הרכוש שהורש לו אל הילדים.

חשוב לדעת: לא ניתן לערוך הסכם עם אדם אחר לגבי תוכן הצוואה. משמעות הדבר, שאין אדם יכול להבטיח לאדם אחר זכויות בצוואה, צוואה היא מסמך שניתן לשנותו בכל עת. לעולם הכתוב בצוואה גובר על כל הסכם הקובע חלוקת רכוש

זוגיות וילדים

אימוץ:

אימוץ הוא הליך המקנה לאדם מעמד חוקי של הורה על ילד שנולד לאנשים אחרים.

הורים שהם ידועים בציבור

מובן כי בני זוג ידועים בציבור יכולים להפוך להורים ב"דרך הטבעית", אולם האם גם יתר הדרכים פתוחות בפניהם? התשובה לשאלה הזו, היא כן. בני זוג ידועים בציבור יוכלו ליהנות מטכנולוגיות הפוריות הקיימות כיום, לרבות פונדקאות, בדיוק כמו זוגות נשואים.

אימוץ: על פי החוק הישראלי רק איש ואשת יחד יכולים לאמץ ילד. בעבר פירשו את המונח "איש ואשת יחד" כאילו חל רק על זוגות נשואים, אולם כיום הפסיקה מכירה גם בזכותם של בני זוג ידועים בציבור לאמץ ילד.

בני זוג בני אותו המין

אופציית הורות ב"דרך הטבעית" לא יכולה להתקיים אצל בני זוג בני אותו המין, אך האם יתר הדרכים פתוחות בפניהם? התשובה לשאלה זו אינה חד משמעית. בעוד זוגות נשים יכולות ליהנות מטיפולי הזרעה והפריה חוץ גופית, מצבם של זוגות גברים המבקשים להביא ילדים לעולם, מורכב הרבה יותר. החוק בישראל, בעניין פונדקאות, אינו מאפשר לזוגות גברים להיעזר בשירותי פונדקאית בישראל. לכן בני זוג מאותו המין יוכלו להיעזר בשירותיה של אם פונדקאית רק מחוץ לגבולות ישראל, עובדה אשר הופכת את מסעם לקראת ההורות למורכב ויקר הרבה יותר.

במציאות החברתית והטכנולוגית של ימינו, זוגיות כבר אינה תנאי הכרחי להקמת משפחה; קיימים היום תאים משפחתיים מגוונים של משפחות חד הוריות והורות משותפת גם ללא זוגיות (על כך תוכלו לקרוא בהרחבה במדריך "הורות זו זכות" מסדרת מדריכי ארגון משפחה חדשה), אולם גם כיום מרבית המשפחות צומחות מתוך חיי הזוגיות.

התהוות ההורות - להפוך מזוג להורים

הורות טבעית:

בדרך כלל כאשר מדברים על "הורות טבעית" הכוונה היא להורות בה איש ואישה אוהבים בוחרים להביא ילד לעולם "באופן טבעי", ללא התערבות הטכנולוגיה הרפואית או שירותי אימוץ ופונדקאות.

בין הורות:

הורות המסתייעת באמצעים טכנולוגיים: טכנולוגיות הפוריות הקיימות היום מאפשרות יצירת חיים גם בקרב זוגות שבעבר לא יכלו להביא ילדים לעולם בדרך הטבע. היום גם זוג הסובל מבעיות פוריות יכול להביא ילדים לעולם, וזאת בזכות טיפולי הזרעה, הפריה חוץ גופית, תרומת ביצית ועוד.

פונדקאות:

אם אישה לא יכולה לשאת הריון, היא תוכל להפוך לאם באמצעות הפריה חוץ גופית שתיעשה במעבדה, בין ביצית שלה וזרע של בן זוגה. לאחר מכן תושלח הביצית המופרית ברחמה של אישה אחרת, אשר תשמש כאם הנושאת ברחמה את עובריה של האם הביולוגית, את העובר היא תישא תשעה חודשים ותלד. האם הנושאת ידועה בכינוי "פונדקאית". הילד אשר ייוולד לפונדקאית יהיה ילדם של בני הזוג. לאם הפונדקאית אין כל קשר, גנטי או אחר, לילד.

שימוש בחומר הגנטי שלו לשם המשכיות.

ארגון "משפחה חדשה" מציע לכל מי שמעוניין בכך להכין צוואה ביולוגית.

הצוואה הביולוגית נערכת על ידי עורך דין מומחה מטעם ארגון "משפחה חדשה", על פי נוסח משפטי מיוחד, כאשר המבקש-המצווה עצמו חתום על הצוואה ושני עדים מאשרים אותה. עותק אחד מהצוואה הביולוגית נשמר בכספת הארגון, ועותק נוסף (או יותר) נמסר למבקש או בני משפחתו הקרובים.

ההמלצה שלנו

על מנת להבטיח כי רצוננו יקוים גם לאחר לכתנו מהעולם ולהבטיח את טובתם של כל בני משפחתנו-בני זוג וילדים, חשוב להכין צוואה כתובה שתשקף את כוונתנו באופן הנאמן, המקצועי והטוב ביותר. כך נמנע עימותים משפטיים ומשפחתיים ונבטיח כי שלום ימשיך לשכון בביתנו גם לאחר לכתנו לעולם

הבא

לטיפולים כימותרפיים. החל מחודש **דצמבר 2010**, נשים יכולות להקפיא ביציות לצורכי שימוש עתידיים וכמובן שלשם כך יש צורך להיערך ולהכין צוואה ביולוגית למקרה של פטירה בטרם עת.

שימוש בעוברים מוקפאים, לאחרונה, ולראשונה בעולם, באמצעות ארגון משפחה חדשה, יוכל גבר אלמן שאשתו נפטרה ונותרו לו ממנה עוברים להפוך לאביהם באמצעות אם פונדקאית שתשא ברחמה את ילדיו. זאת מכוח צוואתה הביולוגית של אשתו אשר ביקשה ממנו, להמשיך את מורשתה.

רעיון הצוואה הביולוגית נועד להגן על זכותו הבסיסית ורצונו הטבעי של האדם להביא לעולם צאצאים ביולוגיים, ולהעמיד דור המשך לעצמו ולמשפחתו, גם לאחר מותו.

בנק הצוואות הביולוגיות- ארגון משפחה חדשה הוא הארגון היחיד בעולם המפעיל את בנק הצוואות הביולוגיות, בנק ייחודי זה נועד לאחסן את בקשותיהם של כל מי שמבקשים להמשיך את מורשתם באמצעות צוואה מפורשת לפיה מורה המצווה לבן/בת זוגו או קרוביו, כי ברצונו לעשות

”הילדים אוהבים את הוריהם; כשהם מתבגרים הם שופטים אותם; לעתים הם סולחים להם.”

אוסקר ווילד

אימוץ: בשנת 2008 פסק בית המשפט העליון באופן סופי, כי גם בני זוג בני אותו מין יכולים לאמץ את ילדי בן זוגם ואף להירשם כהוריהם בכל המסמכים הרשמיים.

רישום ילדים

עם לידתו של תינוק, יש לרשום אותו בכל המסמכים הרשמיים, למשל בתעודת הלידה שלו עצמו, בתעודת הזהות של הוריו ועוד.

כאשר נולד התינוק לזוג נשוי, הוא יירשם באופן אוטומטי כבנו של הגבר כדי שלא ייחשב ל”ממזר”. ממזר על-פי ההלכה היהודית, הוא ילד שנולד לאישה נשואה שלא מבעלה, כתוצאה מניאוף, ועל ילדים שכאלה מטילה ההלכה הגבלות חמורות ביותר. על כן, בין אם בני הזוג הנשואים ירצו בכך ובין אם לא – התינוק יירשם כילד של שניהם.

אצל בני זוג ידועים בציבור לא יירשם הילד באופן אוטומטי תחת שם האב, בשל חשש ממזרות. במקרה של בני זוג ידועים בציבור, על בני הזוג להצהיר על אבהותו של האב. הצהרה כזו היא הליך פשוט המתבצע כבר בבית החולים.

הוכחת הורות - בדיקת אבהות

בדיקת אבהות היא בדיקה לסיווג רקמות, בדיקת DNA (די.אן.איי), המיועדת לבחינת הפרופיל הגנטי של אדם למטרות זיהוי וקביעת קרבה משפחתית. בבדיקה זו עושים שימוש במצבים דוגמת המקרים הבאים: עידו ולואיזה נפגשו במהלך טיול בהודו. עידו הגיע מישראל ולואיזה משבדיה. השניים מיד מצאו שפה משותפת והתאהבו זה בזה. לימים, הרתה ולואיזה לעידו ובישראל נולד בנם המשותף, בן. עמרי ואליונור חיים יחד כבני זוג ידועים בציבור

כבר חמש שנים. לפני כשלוש שנים הרתה אליונור לעמרי ולפני כשנתיים נולדה בתם המשותפת, נועה. אחוזי התרגשות, השניים לא התפנו לעסוק בעניינים בירוקרטיים, כמו רישום של עמרי כאביה של נועה, ורק עתה, כאשר לנועה כבר מלאו שנתיים, פנה עמרי למשרד הפנים וביקש לרשום את עצמו כאביה של בתו.

הן עידו ולואיזה והן עמרי ואליונור יידרשו על ידי משרד הפנים לבצע בדיקת אבהות, וזאת למרות שלא עידו ולא עמרי חולקים על כך שהם האבות של ילדיהם.

מתי צריך לבצע בדיקת אבהות ?

זוגות שאינם נשואים, ואחד מבני הזוג הוא אזרח זר: למרות שאין מחלוקת בין בני הזוג כי הילד שנולד הוא בנם המשותף, רשויות המדינה ידרשו מבני הזוג לבצע בדיקת אבהות. היות והכרה בעידו כאביו של בן תעניק לבן אזרחות ישראלית, עידו ולואיזה יידרשו על ידי משרד הפנים לבצע את בדיקת האבהות.

בני זוג ידועים בציבור שמסיבה כלשהי לא רשמו את הגבר כאבי הילד במשך תקופה של שנה ממועד לידתו, יופנו על ידי משרד הפנים לביצוע בדיקת אבהות גם אם אין מחלוקת ביניהם מי האב.

בני זוג שהסתייעו בשירותיה של פונדקאית בחו”ל, אף הם ידרשו לבצע בדיקת אבהות.

חופשת לידה וזוגיות

אישה זכאית לחופשת לידה ללא קשר למצב הזוגי שלה. בהתאם לחוק הביטוח הלאומי, גבר יכול לחלוק עם אשתו את חופשת הלידה. גבר רשאי לצאת לחופשת לידה חלקית, החל מהשבוע השביעי שלאחר הלידה, אם אשתו, הזכאית לחופשת לידה,

ויתרה בכתב על זכות זו וחזרה לעבוד.

בני זוג לא חייבים להיות נשואים על מנת לחלוק ביניהם את חופשת הלידה. גם בן זוגה, הידוע בציבור של אישה, זכאי לחלוק עמה את חופשת הלידה.

ביולי 2010 אישר המוסד לביטוח לאומי לזוג גברים להחליף ביניהם את חופשת הלידה שלהם - כך שהאב הביולוגי של הילד העביר חלק מחופשת הלידה שלו לבן זוגו, אביו המאמץ של הילד. החלטה זו קידמה בצעד נוסף, את מעמדם ההורי השווה של זוגות בני אותו המין.

אחריותם של בני זוג כלפי ילדים במקרה של פירוד

הורים חייבים כלפי ילדיהם חובות רבות. החובה לדאוג להם, לשמור עליהם, לזון אותם, לחנך אותם, לדאוג לטובתם ועוד. אחריות הורים כלפי ילדיהם היא מוחלטת, ואין כל הבדל בין אחריות הורים הנשואים זה לזה, לאחריות הורים החיים יחדיו כידועים בציבור. שני בני הזוג ממשיכים להיות אחראים וחייבים כלפי הילדים גם במקרה של פירוד.

נושא החובות והזכויות של כל אחד מבני הזוג כלפי הילדים אשר נולדו במהלך החיים המשותפים מוסדר לרוב באמצעות הסכם פירוד או הסכם גירושין, הסכם אשר חייב יהיה לקבל תוקף של פסק דין על ידי בית המשפט לענייני משפחה.

מזונות ילדים

בפסיקת בתי המשפט נקבע כי אין סכום קבוע, סביר או ממוצע למזונות ילדים, ויש לבחון כל מקרה על-פי נסיבותיו. על מנת לקבוע את גובה המזונות יביאו בחשבון את רמת החיים שהייתה נהוגה לפני מועד הפירוד, פוטנציאל ההשתכרות של ההורים, יוקר המחיה ועוד. טיב וסוג ההתקשרות הזוגית אשר התקיימה בין ההורים, לא יהיו שיקול בקביעת גובה סכום המזונות.

חובת המזונות מוטלת על פי רוב על האב, אולם גם הכנסת האם רלבנטית לצורך חישוב דמי המזונות. בית המשפט מביא בחשבון את גובה שכרם של בני הזוג ואת מספר הילדים שיש להם ●

”מעשה אבות
סימן לבנים.”

מסכת סוטה

"כסף לא קונה אושר, אבל הוא יכול לממן את המשכורות של צוות מחקר גדול שיבחן את הבעיה".
ויליאם ווהן

זוגיות וזכויות כלכליות

אשר ההוראות הרלוונטיות לבני זוג, מוחלות באופן מפורש על בני זוג נשואים בלבד, ולכן בני זוג ידועים בציבור אינם נחשבים לכאורה, במס ההכנסה כבני זוג.

עם זאת, דווקא כאן, יוכלו הידועים בציבור להפיק יותר רווח מעובדת היותם לא נשואים – בשל העובדה כי עבור בני זוג נשואים, מנהל מס ההכנסה תיק מאחד.

במידה והם עצמאים ושותפים עסקיים, אין הם מחויבים להגיש דו"ח משותף למס ההכנסה (כפי שמחויבים בני זוג נשואים) הם יכולים להגיש שני דו"חות נפרדים בשל הכנסתו הנפרדת של כל אחד מהם מהעסק המשותף.

זוגיות ומיסוי מקרקעין

בעקבות פסיקת בית המשפט העליון, הושווה מעמדם של בני זוג ידועים בציבור לזה של בני זוג נשואים, גם בכל הכרוך במיסוי המוטל על העברת זכויות בעלות במקרקעין.

כאשר מדובר בהעברת זכויות ללא תמורה בדירת מגורים, יחול פטור מלא ממס שבח ופטור חלקי ממס רכישה בין אם מדובר בבני זוג ידועים בציבור ובין אם בני זוג נשואים.

כך גם לגבי העברה אחרת של מקרקעין (שאינו דירת מגורים) ללא תמורה, הושווה מעמדם של הידועים בציבור לבני זוג נשואים.

זוגיות ומשכנתא

בניגוד לטענה הרווחת, אין הבנקים מסחררים אלה המעניקים את ההטבות במשכנתא, ואותם וודאי

כיום, לאור הפסיקה הרחבה ויחסו של המוסד לביטוח לאומי לידועים בציבור יש להניח כי לא יחול כל הבדל גם בעניין זה. כך למשל בעניין אחר קבע החוק באופן מפורש, כי ידוע בציבור של עובד שנפטר, זכאי לקבל את פיצויי הפיטורין המגיעים לבן הזוג אשר הלך לעולמו.

מקרה נוסף אליו מתייחס החוק, הוא סיטואציה בה נזקק עובד להתפטר, בשל מחלת בן זוגו וזכאי לקבלת פיצויי פיטורין בשל כך. גם במקרה זה נקבע כי הסדר זהה יחול גם על בני זוג ידועים בציבור.

זוגיות וזכויות פנסיוניות

בני זוג נשואים נהנים מזכויות הפנסיה זה של זה. אם בעת פטירתו של העמית היה בן זוגו נשוי לו.

מרבית קרנות הפנסיה השכילו כבר להכליל גם את הידועים בציבור תחת הגדרת "בן/בת הזוג" בכל הנוגע לזכויות הפנסיוניות.

עם זאת, כל קרן והמדיניות הנהוגה בה לגבי ידועים בציבור. אנו מציעים לכם לפנות אל הקרן בכתב ולהצהיר על היותכם בני זוג מבעוד מועד. יש לזכור ולציין כי קרן הפנסיה היא קרן אישית והעמית בה חוסך את קצבת פרישתו לעתיד. במקרה של פטירה יקבל גם בן זוגו חלק מן החיסכון, אולם יש לזכור כי קרן הפנסיה מחויבת כלפי העמית בלבד ולא כלפי בן זוגו. משמעות הדבר שכאשר בני זוג עורכים הסכם ממון אין הוא מחייב את קרן הפנסיה, היא איננה צד לו ועל מנת להסדיר את ענייני הזכויות יש להתארגן לכך בטרם פרידה או פטירה.

זוגיות ומס הכנסה

פקודת מס הכנסה הנה למעשה בין החוקים היחידים

זוגיות והורות – זכאות לנקודות זיכוי

מדובר בסכום כספי קבוע עליו לא ישולם מס משכר העובד, זוהי מעין תוספת נקייה לשכר משום שלא מוטל עליה מס. נקודת הזיכוי מוענקת בדרך כלל לאם עובדת, עבור כל אחד מילדיה עד הגיעם לגיל 18. נקודת הזיכוי לילד איננה תלויה בהיות אמו נשואה או לא. הורה יחיד שאין לו בן זוג יקבל נקודת זיכוי נוספת בשל היותו הורה יחיד.

חשוב להדגיש כי הטבות אלה אינן מגיעות לנשים החיות בזוגיות כידועות בציבור. זאת על אף העובדה כי מדינת ישראל אינה מנהלת כיום מרשם רשמי כלשהו בדבר זוגות החיים יחד כידועים בציבור, אשר משאיר לכאורה פתח "לאחוז את המקל בשני קצותיו". חשוב לזכור, חובת הדיווח על הזוגיות מוטלת על ההורים.

זוגיות והשפעתה על זכויות העבודה

חוק פיצויי פיטורין מתייחס למספר מקרים בהם יהיה זכאי עובד, ליהנות מתשלום פיצויים.

החוק אינו אחיד ביחסו כלפי הידועים בציבור, וכך, נקבע בחוק כי התפטרות של עובד בשל העתקת מקום מגוריו לרגל נישואין – תיחשב כפיטורין, לעניין הזכאות לתשלום פיצויים.

חוק זה מתייחס לנישואין בלבד, ולכן עובד (או עובדת) שהעתיק את מקום מגוריו בשל מעבר למגורים משותפים עם בן (או בת) זוגו, אינו זכאי לקבל פיצויי פיטורין.

בעבר, דחה בית המשפט תביעה של עובדת לקבלת פיצויי פיטורין עם העתקת מקום מגוריה לרגל מעבר למגורים משותפים עם בן זוגה הידוע בציבור. אולם

בין שבחרתם למסד את יחסכם בדרך של חתונה דתית, חתונה אזרחית בחו"ל, נישואי חוזה (נוסח ארגון משפחה חדשה) או בחיי זוגיות כבני זוג ידועים בציבור, לשינוי הסטאטוס בחיכם יש השלכות רבות הן מבחינת החוק והן מבחינת מכלול הזכויות המוענקות לכם מן המוסדות השונים במדינה.

אחת השאלות העיקריות המטרידות בני זוג ידועים בציבור, היא "ומה בנוגע לזכויות...?" ובמילים אחרות – האם מכלול הזכויות החלות על בני זוג החיים יחד כידועים בציבור, שונה או נופל מאלה של בני זוג נשואים?

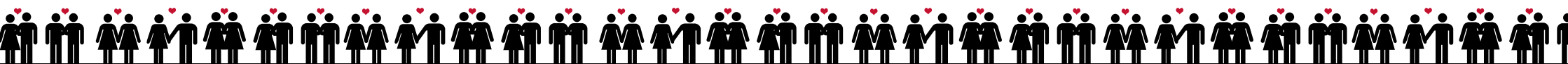
מהלך חיזוק מוסד הידועים בציבור בשנים האחרונות, בא לידי ביטוי במגוון חוקים ופסקי דין של בית משפט. אלה מקנים זכויות סוציאליות אשר הוענקו בעבר לבני זוג נשואים בלבד, גם לידועים בציבור, ובכך למעשה משווים את מעמדם לבני זוג נשואים.

נסקור כמה מהחשובים והבולטים שבהם:

זוגיות וביטוח לאומי

חוק הביטוח הלאומי קובע כי בכל מקום בו מתייחס החוק ל"אשתו" של אדם, לעניין חובות וזכויות הנגזרות ממעמד זה, תינתן התייחסות זהה גם לידועה בציבור. הפסיקה קבעה כי המונח "בן זוג" יתפרש גם על בן זוג ידוע בציבור, וכך הושווה מעמדו של אלמן שהיה ידוע בציבור לזה של אלמנה שהייתה ידועה בציבור.

חוקים נוספים המעניקים זכויות לידועים בציבור הם חוק הבטחת הכנסה וחוק הקצבאות.

זוגיות וזכויות פנסיה

שאיירים הזכאים לפנסיה שאירים:

1. אלמן או אלמנה של מבוטח.
2. יתום – ילדו של מבוטח שנפטר וטרם מלאו לו 12 או ילד נכה שאינו יכול לכלכל עצמו ובתנאי שנעשה לנכה לאחר הצטרפות המבוטח לקרן ובטרם מלאו לו 12 שנים.
3. הורה זכאי – אביו או אימו של מבוטח שהיו תלויים בו ואין להם הכנסה אחרת פרט לקצבת ביטוח לאומי.

מי מוגדר כאלמן או אלמנה של מבוטח לצורך קבלת פנסיה שאירים?

אלמן/ת/מבוטח/ת הינו/ה בן/בת זוג של מבוטח ביום שבו נפטר בתנאי שגרו/ה עמו/ה במשך שנה אחת רצופה לפחות עד לפטירה, או אם יש להם ילד משותף וגרו יחד במועד הפטירה. ישנן קרנות אשר מבדילות בתקנון שלהן בין זוגיות אשר החלה טרם הפרישה לפנסיה, וזוגיות אשר החלה רק לאחר הפרישה.

ידועים בציבור יוכרו כבני זוג בדיוק כמו זוגות נשואים ויהיו זכאים לאותן זכויות בפנסיה שאירים. כדי שהקרן תכיר באלמנות של בן זוג יש לבקש הכרה של בית משפט במעמד של ידוע בציבור.

כיצד יכיר בית המשפט בבני הזוג כידועים בציבור?

כדי שאלמנה או אלמן של מבוטח יוכרו כידועים בציבור של המבוטח שנפטר, וכאלה יהיו זכאים לקצבת השאירים שלו, עליהם לקבל פסק דין הצהרתי מבית הדין לעבודה, אשר יצהיר כי האלמנים

בשנת 1950 נשא מרדכי ז"ל את עמליה לאישה. לאחר 30 שנות נישואים עלו חייהם המשותפים על שרטון, והם נפרדו – אך לא התגרשו. את פרק ב' של חייו בילה מרדכי עם ידועה בציבור, רחל. כך, עד ליום מותו בשנת 2003, היו לו גם אישה חוקית וגם ידועה בציבור. מרדכי היה מבוטח בקרן פנסיה, וחצי שנה לפני מותו הוא הגיש לקרן בקשה בכתב להכיר ברחל כידועה בציבור שלו, הזכאית לקבל פנסיה שאירים לאחר פטירתו. בקשתו של מרדכי אושרה. לאחר פטירתו של מרדכי, כאשר פנתה רחל אל קרן הפנסיה בבקשה לקבל לידיה את כספי פנסיה שאירים, היא נענתה בשלילה. התברר כי לפי תקנון הקרן בה היה חבר מרדכי, ההודעה על קיום החיים המשותפים כבני זוג ידועים בציבור חייבת להתקבל לפחות שלוש שנים טרם פטירת המבוטח, אך הודעתו של מרדכי הוגשה ואושרה רק מספר חודשים לפני פטירתו. מי אם כן, זכאית לקבל לידיה את פנסיה שאירים, רחל – הידועה בציבור של המנוח, עמליה, רעייתו הרשומה, שתיהן, או שמא אף אחת מהן?

על מנת לעסוק בזכויות הפנסיוניות של בני זוג כדאי להכיר כמה מונחי יסוד:

קרן פנסיה: קופה לחיסכון שבה נצברים כספים לזכותו של המבוטח במהלך תקופת עבודתו. קרן הפנסיה מורכבת משלושה רכיבי ביטוח: רכיב הזקנה, רכיב השאירים ורכיב הנכות.

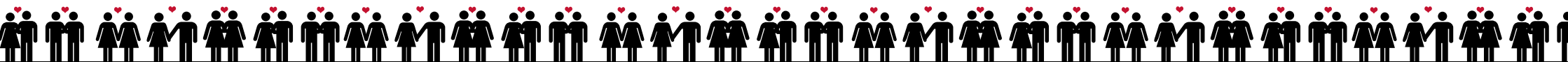
תקנון קרן פנסיה: מסמך משפטי המסדיר את זכויות המבוטחים בקרן הפנסיה.

פנסיה שאירים: סכום חודשי שוטף שישולם לשאיריו של אדם אשר הלך לעולמו במהלך עבודתו או לאחר פרישתו.

אמות מידה ומבחנים סוציו אקונומיים מסוימים. בשנת 2007, בעקבות פסיקה של בית המשפט, בוצעו שינויים בתנאי זכאות לקבלת המשכנתא ממשד הבינוי והשיכון, כך שגם בני זוג ידועים בציבור ללא ילדים וגם בני זוג ידועים בציבור מאותו מין, יהיו זכאים ליהנות ממשכנתא באותם התנאים כמו בני זוג נשואים.

שלא מעניין באיזו דרך בחרתם למסד את יחסי הזוגיות ביניכם, כי אם אך ורק – יכולת ההחזר שלכם.

כאשר מדברים על הטבות הניתנות בקבלת משכנתא לזוגות צעירים למטרת רכישת דירת מגורים משותפת, מדברים למעשה על הטבה הניתנת על ידי משרד הבינוי והשיכון לזכאים – לפי

"פרישה בגיל 65 היא רעיון מגוחך. כשאני הייתי בן 65 עדיין היו לי פצעי בגרות".
ג'ורג' ברנס

ההמלצה שלנו

בידקו את תקנון קרן הפנסיה בה אתם חברים: בקרנות שונות קבועים תנאים שונים, לגבי תקופה מינימאלית בה ידוע בציבור צריך להיות עם בן זוג כדי לקבל הטבות. על מנת לוודא שאתם עומדים בכל הקריטריונים הדרושים, כדאי לבדוק את התקנון וכך לחסוך מבן הזוג שלכם "הפתעות" כמו זו שקרתה לרחל •

יחולו על בני הזוג בני אותו המין - על האלמן יהיה להוכיח בבית הדין לעבודה, כי חי יחד עם המבוטח כבן זוגו הידוע בציבור, טרם מועד הפטירה.

גובה פנסיות השאירים

כאמור, אין הבדל בין גובה פנסיות השאירים של ידועים בציבור לזו של זוגות נשואים.

זכאות אלמן ואלמנה לכספי פנסיות שאירים

בעבר, אלמנה של מבוטח זכאית הייתה לתשלום שבין 40% ל-60% מפנסיות השאירים של בן זוגה ואילו אלמן זכאי היה רק ל-20% עד 30% מפנסיות השאירים של בת זוגו. בשנת 2008 בית המשפט העליון השווה את זכויות הפנסיה של אלמנים ואלמנות. בכך ביטל בג"ץ אפליה היסטורית, שגורמת לכך שאלמנים מקבלים רק מחצית מזכויות הפנסיה שאותן מקבלות אלמנות מקרנות הפנסיה הוותיקות.

ומה בסוף עלה בגורלן של רחל ועמליה, שתי הנשים של מרדכי? בית המשפט העליון קבע כי רק רחל, הידועה בציבור של המנוח, היא הזכאית היחידה לגמלת השאירים מהקרן, ואילו עמליה אינה זכאית לקצבת השאירים.

החלטתו של בית המשפט העליון באותו מקרה חיזקה את מעמדם החוקי של בני זוג ידועים בציבור, וקבעה כי יש לבחון את מהות מערכת היחסים אשר התקיימה בין בני הזוג, ולא רק את הרישום היבש.

הללו והמבוטח שנפטר חיו יחדיו כידועים בציבור, לפני פטירתו. את הבקשה ניתן יהיה להגיש רק לאחר פטירת המבוטח.

מגיש הבקשה יהיו האלמנה או האלמן, וקרן הפנסיה תוכל להביע את עמדתה, האם השניים באמת היו ידועים בציבור או לא.

הקריטריונים שיבדקו על ידי בית הדין לעבודה הם בדרך כלל: כתובת משותפת, חשבון בנק משותף, רכוש משותף, צילומים משותפים, צוואה, עדויות שכנים וחברים, הסכם לחיים משותפים ועוד. ככל שיהיו לאלמן או אלמנה יותר הוכחות לעניין החיים הזוגיים שניהלו עם הנפטר, יהיה קל יותר להוכיח כי הם חיו כידועים בציבור.

על מנת שידועה בציבור תהיה זכאית לקצבת שאירים מהפנסיה של בן-זוגה המנוח, היא לא צריכה להוכיח כי הוא תמך בה כלכלית. בית הדין האזורי בתל אביב קבע, כי אין חובה על האלמנה להוכיח כי היא נתמכה כלכלית על ידי המבוטח שנפטר, והיא זכאית לגמלה בכל מקרה, במידה וניהלה משק בית משותף עם המבוטח.

האם בני זוג בני אותו המין זכאים לקבל קצבת שאירים?

על פי פסיקה של בית המשפט, מוכרים בני זוג בני אותו מין כידועים בציבור, בשנת 2009 זכה **ארגון משפחה חדשה** במאבק בו ייצג אלמנה שהייתה לה בת זוג שנפטרה בטרם עת. המוסד לביטוח לאומי קיבל את תביעת האלמנה וזיכה אותה בזכות לקבל קצבת שאירים. מעתה אלמן של מבוטח שנפטר, יהיה זכאי לקבל פנסיות שאירים. אותם כללים החלים לגבי בני זוג ידועים בציבור הטרנסקסואלים

”ענפים רבים יכולו, יפלו מעלינו,
אך גזענו חי וקיים לעד.”
בנימין זאב הרצל

זוגיות גאה - בני זוג מאותו המין

זכויות בני זוג מאותו מין עקב פטירת בן זוג

חוק הירושה, מתייחס לזוגיות אך אינו מציין באופן מפורש, כי בהתייחסו ל”בני זוג” הכוונה הינה גם, לבני זוג מאותו המין. לפיכך, חשוב לערוך צוואות, במסגרתן ניתן יהיה לציין את זכויות ההורשה, למי שהירש מעוניין כי תעבורנה אליו. בתי המשפט נוטים לפסוק לטובת בני זוג מאותו מין, גם אם לא נערכה צוואה ולא היה ביניהם הסכם על סמך מערכת הוכחות המאמתת את הקשר הזוגי ביניהם. אולם, אין די ואין להסתפק בנטייה בלבד, על מנת להסדיר את הירושה, ניתן להסתפק בהוראות חוק הירושה, אשר מקנות לכל אדם את הזכות להוריש למי שהוא רוצה, בין אם קרוב הוא ובין אם זר ובלבד שערך צוואה חוקית ומפורשת (עיינו בפרק הירושה במדריך זה). במסגרת צוואות יכול אדם להתייחס גם לנושא חשוב נוסף, והוא **אפוטרופסות על הילדים** הקטנים הנותרים. הנושא מקבל משנה תוקף אצל זוגות מאותו המין, שכן בדרך-כלל מדובר בילדים ביולוגיים ו/או מאומצים על-ידי אחד ואילו ההורה השני עדיין אינו רשום כהורה נוסף באופן רשמי. במצב זה היה וההורה הביולוגי נפטר, הוא יכול לבקש במסגרת הצוואה כי ההורה השני יהיה האפוטרופוס על ילדיו. לעומת זאת, היה וההורה שאינו ההורה הביולוגי נפטר, הוא יכול לציין בצוואתו כי יורשיו יהיו הילדים המשותפים, וזאת למרות העובדה כי הם טרם הוכרו באופן רשמי כילדיו.

זכויות זוגיות מאותו מין במוסד לביטוח לאומי

ההכרה בבני זוג מאותו המין, באה לידי ביטוי גם במוסדות אחרים, כדוגמת המוסד לביטוח לאומי. »

לאזרחים זרים ורבים מהזוגות מסתייעים בשירותי פונדקאות על ידי פונדקאות בחו”ל. עם הלידה מוכר רק האב הביולוגי, כהורה של הילד הנולד באמצעות פונדקאית ועל מנת שגם בן הזוג ירשם כהורה, עליהם לפנות להליך אימוץ, כשבסופו מוכרים ונרשמים שניהם כהוריו של הילד.

כיום, כשההורות הגאה הופכת לדבר נפוץ יותר ובר קיימא ומתאפשרת יותר מבעבר, רבים מהזוגות הגאים, מבקשים להיות הורים, בדיוק כפי שקורה אצל בני זוג הטרוסקסואלים. ניכר כי דווקא העובדה, שזוגות גאים צריכים לעבור תהליכים מורכבים יותר לצורך הבאת ילדים משותפים לעולם, מביאה אותם לדון בהיבטים שונים, שראוי שכל זוג יחשוב עליהם, לפני שהם הופכים להיות הורים. כך למשל, התייחסות לסביבת גידולו של הילד, חינוכו, דרכי הטיפול בו וכו’. שאלות אלו ואחרות נבחנות לרוב בתחילת הדרך, כאשר בני הזוג עורכים ביניהם הסכם הורות.

באופן דומה, במחקר ישראלי שנערך על ידי ד”ר גבע שנקמן נמצא, כי הורים הומוסקסואלים לא חווים את “פרדוקס ההורות” (תופעה שבה, אחרי שמביאים ילדים לעולם, מתרחשת עלייה במשמעות החיים אל מול ירידה בדיווחים על רמות אושר ורווחה). זאת, ככל הנראה, לאור העובדה שעבור זוגות גאים הבחירה להביא ילד מגיעה מתוך בחירה מושכלת ומחושבת, שמשפיעה גם על האופן שבו הילדים יתקבלו לחיק המשפחה וגם על התחושה של ההורים.

בסופו של דבר, הורות היא הורות, והורים גאים מוצאים עצמם נתקלים באותן סוגיות הכרוכות בגידול הילדים, הקיימות אצל הורים הטרוסקסואלים.

זוגיות מאותו מין וילדים:

עם התפתחות הקדמה והטכנולוגיה, צומחות אפשרויות חדשות להקמת משפחה גם בקרב תאים של בני זוג מאותו מין. מנתוני משרד הרווחה עולה, כי בשנים האחרונות חלה עלייה במספר המשפחות המאמצות ילדים ורובה נזקפת לזכות המשפחות של בני זוג מאותו המין.

בנות זוג לסביות והורות

כאשר שתי נשים, בנות זוג, מחליטות להיות אמהות הן פונות לרוב לבנק הזרע ורוכשות יחד מספר מנות זרע של תורם אחד על-מנת שתוכלנה להרות ולהביא לעולם ילדים אשר יהיו גם אחים ביולוגיים-למחצה. לאחר הלידה, האם שאינה האם הביולוגית מאמצת את הילד המשותף על מנת להיות מוכרת רשמית כאם הילדים. הליך האימוץ הוא הליך ממושך הכרוך בפנייה לבית משפט לענייני משפחה במקום מגורי המשפחה, קבלת חוות דעת של עובד סוציאלי ועוד.

בני זוג הומוסקסואלים והורות

הורותם של הגברים, מסובכת יותר, בהיעדר יכולתם להרות בעצמם. כמי שיכולים לתת את הזרע, הם פונים לא אחת לאישה המעוניינת להיות איתם **שותפה להורות** ללא זוגיות ויחד עמה, מגדלים את הילד שנולד למשפחה המורחבת. אולם, אפשרות נוספת, ההופכת יותר ויותר פופולרית כיום, היא: הורות ביולוגית באמצעות **תהליך פונדקאות**. החוק בארץ עדיין אינו מאפשר לבני זוג מאותו מין כמו גם רווקים, להסתייע בשירותי פונדקאית, אולם במקומות שונים בעולם מתאפשרת פונדקאות

יחסית לשאר מדינות העולם המערבי, בני זוג מאותו המין החיים בישראל מקיימים חיי זוגיות מלאים, החל מטקסי חתונה, ילדים משותפים וכלה בקבלת זכויות זה של זה וזו של זו.

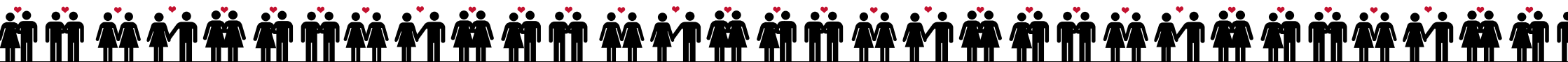
חתונה ונישואין

בדומה לבני זוג הטרוסקסואלים, גם בני זוג מאותו המין נוהגים להסדיר את זוגיותם בדרכים שונות כמקובל בחברה:

נישואים אזרחיים בחו”ל: נישואים אזרחיים בחו”ל לבני זוג ישראלים מאותו מין אפשריים כיום בקנדה ולאחרונה גם בשבדיה. המדינות היחידות המאפשרות למי שאינם אזרחיהן להינשא בתחומן. על פי החלטת בג”צ משנת 2007 מחויב משרד הפנים לרשום נישואין אלו. בני זוג שלאחד מהם אזרחות זרה מאחת ממדינות אירופה יוכל בדרך כלל להינשא לבן זוגו גם באותה מדינה.

נישואי חוזה אזרחיים בישראל: נערכים על ידי ארגון משפחה חדשה העורך טקסים מעין אלו בהנחייתו של עורך דין מטעם הארגון. במסגרת זו חותמים בני הזוג על כתב זוגיות לפיו הם מצהירים על אהבתם ומחויבותם האחד כלפי השני. הטקס כולל החלפת טבעות והוא מסמל את הרצון של הזוג להצהיר על האיחוד ביניהם.

בנוסף לטקס, מומלץ מאד לבני הזוג לערוך **הסכם לחיים משותפים** באמצעותו הם קובעים ביניהם את ההסדרים השונים שיחולו עליהם במהלך חייהם המשותפים והם אף מנפיקים **תעודת זוגיות**, כדי שיוכלו להציג את הזוגיות שלהם בפני כל גוף ומוסד. (ראו פרק תעודת הזוגיות).

ארגון משפחה חדשה יצר תקדים, בתום מאבק משפטי שניהל, לפיו בני זוג מאותו מין, אשר מביאים ילדים בסיוע פונדקאית, יהנו מזכויות לאחר לידה כפי שמוענקות לבני זוג הטרוסקסואלים באותו מצב. כך גם לגבי הזכות ליהנות מקצבת שאירים במקרה של אלמנות, כאשר נפטר אחד מבני הזוג. כיום, מהווה תעודת הזוגיות של ארגון משפחה חדשה, ראייה חוקית להוכחת הזוגיות הגאה והיא מוצגת בפני כל המוסדות הרלבנטיים.

לסיכום

הדרך אמנם לא הושלמה ויש עוד מה לשנות בתחום, אך החברה הישראלית עשתה כבר דרך לא מבוטלת בדרך להכרה וקבלה של בני זוג מאותו המין

זכויות ממוניות בין בני זוג מאותו מין

אמנם חוק יחסי ממון איננו חל על בני זוג מאותו המין אבל מי רוצה שהחוק הזה יחול עליו? הפתרון

”אם אתה רוצה לחיות
בזוגיות מוצלחת, מצא
לך בן זוג השווה לך.”

אוביד

סמלי הזוגיות: מושגים, טקס, טבעות

טבעת

הסמל המובהק ביותר לזוגיות. הטבעת חוצה גבולות ותרבויות והיא דוגמא עתיקה יומין למחויבות בין בני הזוג. דוגמא לכך ניתן למצוא בטבעת ה"קלודה" האירית המסורתית, אשר מציגה זוג ידיים אחוזות בלב כשמעליו מונח כתר. משמעות הטבעת הינה "אהבה, חברות ונאמנות", והיא שימשה בעבר לטקסי נישואין. כיום, נערות איריות עונדות אותה, כדי לסמל האם הן פניות, או אם לאו.

ביהדות, הטבעת מהווה חלופה לאחת מדרכי הקידושין. מכאן שהואיל וביהדות מעידה הטבעת על "קניית הכלה" אין נתינת טבעת מקבילה על-ידי הכלה, אולם, ישנם גברים העונדים טבעת כסמל להיותם נשואים.

טקס

טקס הוא אירוע המתרחש במחזוריות ומורכב מרצף פעולות סמליות. באמצעות הטקס, הפרט וסביבתו מבטאים את החשיבות שהם מעניקים לנושאים העולים במסגרת הטקס, כאשר הטקס מבטא את ההזדהות שהם חשים לגבי אותה מטרה. במסגרת טקסי הנישואין, תמיד עולה התחייבות ומחויבות לאיחוד ולחיים משותפים, ותמיד תהייה פעולות המסמלות איחוד זה (החלפת טבעות, החלפת נדרים, כתובה, כתב זוגיות וכיוצא בזה).

כתב זוגיות

כתב זה מהווה מסמך ייחודי שחובר על-ידי ארגון משפחה חדשה ובו אמירותיהם המשותפות והתחייבותם ההדדית של בני הזוג לחיים משותפים. כתב הזוגיות מוקרא על-ידי עורך דין מטעם הארגון ולאחר מכן, חותמים עליו בני הזוג במשותף בפני קרוביהם הנוכחים בטקס. כך, המוזמנים מהווים עדים להצהרה המשותפת של בני הזוג לאהבה הדדית ועל ההחלטה לבנות לעצמם תא משפחתי חדש מתוך תפיסה של כבוד, שוויון וסובלנות.

כתובה

הכתובה, מהווה חוזה הניתן במסגרת טקס הנישואין והיא נחתמת בנוכחות שני עדים. מטרתו המקורית של חוזה זה, הינה להבטיח את הכלה במקרה של גירושין מבעלה. כיום, חוק יחסי ממון בין בני-זוג קובע את חלוקת הנכסים בעת פרידה, אולם הכתובה נשארה ובתוך כך מהווה עדיין, מסמך משפטי מחייב.

תעודת זוגיות

תעודה זו מעידה על כך, שבני הזוג הנושאים אותה חיים בזוגיות קבועה וזכאים לזכויות שוות לבני זוג נשואים. את התעודה, המהווה תעודה אישית ופרטית, ניתן להנפיק בארגון משפחה חדשה. באמצעות תעודת הזוגיות יכולים בני הזוג לשמור על פרטיותם והן לזכות בהכרה בזוגיותם. התעודה, בעלת תוקף משפטי וחוקי, הנה מסמך מתומצת, בו מצהיר אדם בפני עורך דין מוסמך, כי הוא חי עם בן או בת זוג והם מנהלים במשותף משק בית.

רישום בתעודת זהות

תעודת זהות היא מסמך רשמי המזהה את נושא התעודה כתושב של המדינה בה הונפקה התעודה. בישראל מוטלת החובה על כל תושב מגיל 16 לשאת עמו את תעודת הזהות. בני זוג המציגים הוכחה לנישואין נרשמים כך במרשם האוכלוסין ופרטי בן הזוג מופיעים על-גבי הספח. עם זאת, בישראל קיימים היום תאים משפחתיים רבים אשר בני הזוג בהם לא נישאו באופן רשמי אולם הם רואים בזוגיותם כזוגיות מחייבת. לכן, אף אם בני הזוג אינם רשומים כנשואים במרשם האוכלוסין, הם עדיין יכולים להציג את זוגיותם באמצעות תעודות הזוגיות המונפקות בארגון משפחה חדשה, וכך לקבל את הזכויות הנובעות מזוגיות זו.

הזוגיות על פי חוק זה (בישראל אין רבים כאלה). בני זוג העונים על דרישה זו יוכלו לפנות לרשם ברית הזוגיות שהתמנה לכך. בפנייתם יהיה עליהם להצטייד בתעודות המעידות על לידתם ואזרחותם. הרשם יפנה את בקשתם לראשי הדתות על מנת שאלה יבדקו אותם ויגישו חוות דעת על התאמתם להיכלל במסגרת החוק. למעשה, החוק שבא לתת מענה לעולים החדשים שאינם יהודים – יוצר מסלול בו הם יצטרכו לעבור בשערי הרבנות (או לגבי לא יהודים, מוסד דתי מתאים) על מנת שאלה יאשרו כי הם אינם שייכים לשום דת. כך, באופן אבסורדי יאלצו מי שמגדירים את עצמם כחסרי דת לקבל אישור על כך מגורמים דתיים. מלבד ההליך הבירוקראטי מדובר בהליך שיכול להיות מביך מאד עבור הנרשמים. מכל מקום אין ספק שהוא מעצים את כוחם של אנשי הדת גם כלפי מי שאינם מגדירים עצמם כשייכים לדת זו או אחרת.

מי אינו נכלל בחוק

בני זוג יהודים, נוצרים או מוסלמים וכל בני דת המוכרת בישראל המעוניינים ברישום נישואין אזרחי, כמו בחו"ל.

נישואי תערובת בישראל בין מי שאינם בני אותה דת לא יוכלו להתקיים. כיוון ששוב, "אין באמור בחוק זה כדי לפגוע בסמכותו הייחודית של בית דין דתי לדון בענייני נישואין וגירושין".

ידועים בציבור המעוניינים להירשם כבני זוג.

בני זוג מאותו המין כלל אינם מוזכרים בחוק.

מי שקורא את החוק עלול לטעות בכוונת המחוקק, כיוון שרוח החוק דווקא מדברת על כך שהחוק יוצר מסלול מקביל ושווה לזכויות וחובות. מסלול שבאמצעותו, לכאורה, יכולים איש ואישה אזרחי המדינה החפצים בכך ליצור הסכם זוגי שאינו יוצר נישואין על פי הדין הדתי. אך לא כך הדבר, כמו כל מסמך משפטי, בוודאי שגם בחוק זה, ראוי לקרוא את האותיות הקטנות.

חוק ברית הזוגיות נועד תחילה להוות פתרון אזרחי לבני זוג שאינם יכולים להינשא בישראל אך בעקבות שינויים תמזוהים בו נתקבל החוק הסופי בשלהי שנת 2010. החוק אינו מהווה פתרון למי שאינם רוצים או יכולים לעבור בשערי הרבנות והלכה למעשה אינו משמש אלטרנטיבה אמיתית ואזרחית.

מי שיקרא את נוסח החוק עלול להתבלבל ולחשוב כי מדובר בחוק אולטרה ליברלי שמסדיר סוף-סוף את תחום הנישואין האזרחיים בישראל, אך ירידה לפרטים הקטנים, מציגה תמונה שונה.

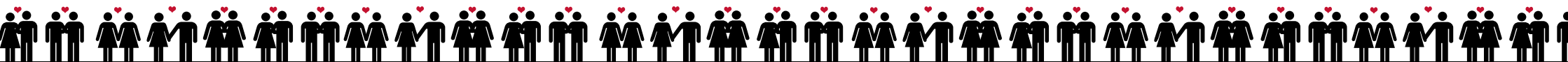
ראשית, החוק משרת מיעוט זניח של האוכלוסייה: הסטטיסטיקה מראה כי החוק עשוי לשרת במקרה הטוב 30 אלף חסרי דת בישראל, אך אינו נותן מענה ליותר מ-300 אלף איש שיהדותם מוטלת בספק. ההוכחה לאי נחיצותו של החוק טמונה גם בעובדה שאחרי כניסת החוק לתוקפו נרשמה רק פנייה אחת (!) אל רשם ברית הזוגיות (מתוך "מבט", נובמבר 2010).

שנית, לא רק שהחוק אינו מייצר מסלול מקביל לנישואין ברבנות ובמוסדות דתיים אחרים, אלא מותיר את המונופול והכפייה הדתית על כנם ואף מחזק ומנציח אותם. בעקבות החוק, יהודים שירצו להינשא עם חסרי דת ייתקלו בקשיים רבים יותר מאלה שידעו עד כה, אך ורק בגלל אחיזת הרבנות שמקבלת כעת משנה תוקף.

כמו כן, אין מדובר באמת בנישואין אזרחיים, כאלה שישירתו את מי שאינם רוצים לעבור בדרכם אל הזוגיות המוכרת בין מוסדות הדת, אלא פשוט רוצים להינשא בהתאם להלך רוחם החילוני ליברלי וחופשי כפי שהיה עד לפני החוק. לא במקרה משתמשת לשון החוק במונח "ברית הזוגיות" הגמיש והפחות מחייב מאשר המונח "נישואין אזרחיים".

מה צריך לדעת

רק בני זוג ששניהם חסרי דת, באופן שאין הוכחה לאיזו דת הם משתייכים, זכאים להירשם לברית

למל כהן

להזמנת תעודת זוגיות
יש לקבוע פגישה במשרדי
ארגון משפחה חדשה
03-5660504

הפתרון האזרחי לנישואין בישראל = תעודת זוגיות

ארגון משפחה חדשה

לפרטים נוספים פנו לארגון משפחה חדשה

03-5660504

www.newfamily.org.il

newfamily@newfamily.org.il

ארגון משפחה חדשה מזמין אתכם להנפיק תעודת זוגיות וליהנות מכל היתרונות של זוג רשמי בישראל!

בהם כבני זוג. תעודה זו מונפקת לבני זוג המנהלים אורח חיים משותף עם בן או בת זוג קבועים במשק בית משותף, תחת קורת גג אחת. התעודה מהווה הוכחת זוגיות. כמו כן, התעודה חוסכת את הצורך לחשוף הסכמים פרטיים שנערכו בין בני הזוג.

אם אתם ידועים בציבור, יש לנו בשורה משמחת עבורכם: ארגון משפחה חדשה, הארגון המוביל בישראל לזכויות המשפחה, שם לו למטרה לקדם את נושא ההכרה בזכויותיהם של הידועים בציבור בישראל. הארגון מעניק לידועים ידועות בציבור תעודת זוגיות המכירה